

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 11. An Sponsalia de futuro solvantur ob absentiam Sponsi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

S. II.

An Sponsalia de futuro solvantur ob
absentiam Sponsi?

289. Quæstioni huic ab Archiepiscopo Pa-
normitano propositæ Alexandro III. sic
respondit Pontifex de illis, qui præfæto
juramento promittunt, se aliquas mulieres
ducturos, & postea eis incognitis dimit-
tunt terram, se ad partes alias transferen-
tes: hoc tibi volumus innoscere, quod
liberum erit mulieribus ipsis (si non am-
plius in factis processibus) ad alia se vo-
ta transferre, receptæ de perjurio pœni-
tentiâ, si per eas steterit, quod minus fue-
rit matrimonium consummatum. Ex
quo textu sequitur, Sponsam per hoc,
quod Sponsus eâ incognitâ, seu insciâ cõ-
missâ terrâ se transferat ad alias partes,
sufficientem, ac jure approbatam causam
habere, liberè se transferendam ad alia
vota; ita P. Thomas Sanchez l. 1. Matr.
d. 54. n. 6. Barbosa in dict. c. de illis n. 5.
& alii communiter; ubi notandum, li-
berum dici, quod quis facere potest, alie-
rius licentiâ minimè requisitâ; sic Glossa
in Clement. Dudum, de Sepultur. V. Li-
berè.

290. Ut hæc resolutio rectè intelligatur,
not. 1. illam procedere primò, etiam si ea
Sponsalia fuerint jurata, ut patet ex tex-
tu, ibi: qui præfæto juramento; secundò,
si Sponsus dimittat terram, ut alibi in
longinquo figat domicilium, non præ-
missis per hoc in Sponsalibus pacto, aut
scientiâ Sponsæ; sic Layman l. 5. tr. 10.
p. 1. c. 2. n. 15. Tertio, si sic abeat, ut
ubi moretur, de ipso nihil resciri possit,
nec haberi spes proxima de illius reditu;
etiam si non abiverit animo mutandi do-
micilium, aut abeundi in terras longin-
quas; sic sentire videtur Sanchez cit. n. 12.
ubi ly (se ad alias terras transferentes)
exponit de diuturnitate absentie, nimirum
ubi de proximo Sponsi reditu minimè
est spes; quod fieri potest, licet non sit
in longinquo. Idem procedit quartò,
si Sponsus fiat vagabundus, quin hoc præ-
noverit Sponsa; sic enim supervenit nota-
bilis mutatio; sic Barbosa cit. n. 4. Dixit
se insciâ, seu non consentiente Sponsâ ter-
ram dimittat. Nam si facit ejus consensu,
juxta factam conventionem expectare
tenetur, Sponsi reditum usque ad termi-

num, ex conventionem præfixum; nisi
tempus appositum sit, ut terminus finien-
de obligationi: quid porrò dicendum sit,
si tempus appositum sit solum, ut termi-
nus executionis? constabit ex dicend.
infra.

291. Si autem se in alias terras transtu-
lit consciâ, sed justè contradicente Spon-
sâ (ut si diutius reditum ejus præstolari
deberet cum prudenti periculo, quod in-
terim Sponsus obiret, aut aliud pateretur,
spe suâ frustratâ, vel non habendi dein-
ceps opportunitatem paræ connubii, aut
subeundi necessitatem respiciendi fortu-
nam meliorem, libera foret ab obligatio-
ne. Cùm enim hæc dilatio executionis
non sit deducta in pactum, ut ponitur,
non tenetur ad eam vi Sponsalium, præ-
sertim cum damno suo; quod, an proce-
dat etiam in casu, quo ex justo impe-
dimento non redit Sponsus, dicemus
infra.

292. Aliqui dicta priori numero limitant,
ut non procedant in casu, quo Sponsus in
alias terras transferre se cogitur, ex causa
necessaria, puta ob ægritudinem, mor-
tem parentum, capiendam hæreditatem,
mandatum Principis, vel Reipublicæ &c.
Hanc limitationem veram censeo, cùm
Sponsus id facit consensu Sponsæ; vel citò
rediturus. Sic Canisius in cit. c. de Illis
n. 1. Nam si discessit eâ insciâ, & non con-
sentiente, nec etiam post inquisitionem
sciatur citò rediturus (tempore nimirum,
quo aliâ executionem habent Sponsalia,
non præfixo expressè termino) liberum
erit Sponsæ ad alia vota transire, etiam
absque consensu, & autoritate alterius.
Nam hoc significat dictio liberè juxta gloss.
cit. n. 289. in c. Cùm plures de Offic. dele-
gat. V. liberè; promissio quippe matri-
monii simpliciter non extendit se ad even-
tûs seculares, ex quibus pars altera teneat-
ur; vel ad longam expectationem, ultra
morem; vel inde sibi nascencia detrimen-
ta, cum periculo nec illud obtinendû,
quod promissum est. Castropal. cit. n. 1.
existimat in casu, quo Sponsus taliter ab-
est, alteri liberum esse ad alia se vota trans-
ferre, si absentia fiat, mutato domicilio,
volens textum (capituli de Illis) loqui tan-
tùm de Sponsis domicilium mutantibus,
propter ea verba: terram dimittunt, ad
alias se transferentes. Nam qui negotii
geren-

gerendi, vel studiorum causa aliò se confert, non propterea censetur *dimittere terram*, juxta L. *clàm possidere. 6. §. qui ad nundinas. ff. de acquirend. vel amittend. poss. ff. & L. 2. C. de Incolis*. Sed esto hoc detur, & consequenter in casu posito Sponsa non liberetur, vi textus in *c. de illis*, sic restricti: liberatur tamen ex ratione in præced. num. insinuata. Deinde, probabilius negatur, eum textum debere solum intelligi de casu *mutati à Sponso domicilii*; cum etiam teste P. Sanchez *cit. n. 12.* exponi quoque non immeritò possit textus, de transferente se aliò cum diuturna absentia, sic ut de proximo Sponsi reditu minimè sit spes.

293. Dices: si Sponsus inficià, vel non consentiente Sponsa discessit, ex causâ discessus necessariâ, Sponsa jure civili tenetur expectare negotii finem, ut dicitur in *L. sepè ff. de spons.* si autem causa sit voluntaria, & honesta, & discessus sit intra provinciam, expectandum ei est biennium. *L. 2. C. de spons.* & triennium, *si extra, L. 2. C. de Repud.* ergo Sponsa propter Sponsi discessum non licet resilire ante termini lege definiti lapsum; patet consequè quia leges civiles (si sint justæ, & nihil contineant contra conscientiam, nec quidquam statuunt in materia, laicorum potestati non subiecta) observandæ sunt, & retinendæ, etiam jure Canonico, in his, quæ jure Canonico statuta non sunt; juxta textum *c. 1. de novi operis nuntiât.* sed Sponsalia sunt solum contractus quidam politicus, & circa terminum expectandi Sponsum, jure Canonico nihil statutum est, nisi ad summum, cum Sponsus abijt, *mutato domicilio*; Ergo.

294. P. Sanchez *lib. 1. hic, D. 54. n. 6.* docet, prædictas leges jure Canonico correctas esse in *c. de Illis*; ubi absolutè dicitur, mulieribus sic relictis, *esse liberum*, ad alia vota se transferre; quod non statet, si biennio, vel triennio deberent expectare; quod tamen intelligit, si Sponsus abesset sine consensu Sponsæ, id, quod etiam sequitur Barbofa *in cit. c. de illis, n. 5.* Pirhing econtra *de sponsal. n. 49.* censet tanquam probabilius, prædictas leges per *cit. c. de illis*, non esse correctas jure Canonico, eò, quòd sint leges justæ, ac ex *cit. c.* nihil colligi possit de ulla derogatione; id, quod approbat Castropalaus *cit. n. 2.* in

casu, quo discessus sit etiam inficià, vel invitâ Sponsa, sed ex causa necessaria, sine illo, quòd Sponsus domicilium mutet, eò quòd de hoc casu nihil statuat in *c. de illis.* his positus.

Resp. prædictas leges non præfigere 295. Sponsa dictum biennium vel triennium, tanquam terminum, ut propter Sponsi discessum, & abijtum expectare debeat, nec prius liberè ad alia vota transire possit, (nam, hoc facere potest jure civili, solo suo dissensu, ut constat ex *L. 1. de spons. relatâ superius*) sed ut id possit, *retentis arrbis, & donatis à Sponso*, quod facere cæteroquin non potest, nisi Sponso culpabiliter renuente Sponsalium executionem, ut dicemus in seq. ex quo patet ad reliqua. Concedo enim, illam ante præfixum à lege terminum propter solam Sponsi absentiam (de qua dictum est) *non posse resilire retentis arrbis*; & in hoc eas leges observandas esse, etiam in foro Canonico; cum quoad hoc jure Canonum nihil statutum sit, adeoq; nec illis derogatum: nego tamen in eo casu *non posse resilire absolutè, & non retentis arrbis*; quia circa hoc leges illæ nihil statuerunt: sic Castropalaus *cit. n. 2.*

Ex hoc videntur conciliari posse dictæ 296. opiniones contrariæ. Nam cum prædictæ leges nihil statuunt *de jure simpliciter solvendi Sponsalia* in dato casu, sed tantum, *de jure lucrandi arrbas, & donata propter nuptias*, ut dictum est; vera est sententia eorum, qui volunt, non esse in hoc correctas à jure Canonico; cum statuunt de re merè temporali, à jure Canonico prætermissa: si verò præcisè agerent de prima parte (nimirum dissolutione obligationis ex Sponsalibus) probabilior est opinio dicentium; eas in hoc corrigi, cum matrimonii causæ fori spiritualis sint *c. Tuam de Ord. cognit. c. causam, Qui filii sint legit. & CC. Trid. Sess. 24. Can. 12.* ac inter causas matrimonii numeratur etiam dissolutio Sponsalium; cum sint aliquid annexivè spirituale ac ordinatum ad sacramentum matrimonii; Ergo.

Dices. 2. ut in casu proposito Sponsa 297. licitè resiliat, debet esse certa, Sponsum non esse de proximo rediturum; sic Abb. *in cit. c. de Illis*; ergo non sufficit, quòd non appareat spes reditûs, aut ignoretur, ubi sit? Resp. illam certitudinem requiri, ut pru-

ut prudenter agat in casu, quo liberè, seu *authoritate sua*, resilit; si verò constat etiam post debitam inquisitionem, spem nullam apparere de proximo reditu, nec quidquam resciri possit de illo, sufficere, expectasse consuetum tempus, inter Sponsalia, & matrimonium; cum aliud nec implicitè sit deductum in pactum; quibus præmissis

298. Dubitari potest. 1. an Sponsalia solvantur ob lapsum termini contrahendo matrimonio præfixi? hæc dubitatio sic intelligi potest, ut quæstio sit. 1. an à Sponsalibus liberetur, qui contrahere vult matrimonium, intra terminum, quo communiter Sponsalia impleri solent, altero renuente, licet executioni in contractu Sponsalium à partibus nullum tempus sit præfixitum? ante resolut. not. 1. cum casus ponat, executioni Sponsalium non esse diem certum designatum à partibus, sed considerati solum tempus, quo ex communi usu inter tales impleri Sponsalia solent, probabilius eum liberari, qui finito tali tempore Sponsalia vult implere, si alter renuat, absque ulla legitima causa. Nam ut rectè notat Coninch *D. 23. hic, d. 6. à n. 43.* præsumi non potest, Sponsam se obligasse ad diutius expectandum sine nuptiis, præsertim in tali casu; cum ejusmodi promissiones, ubi aliud non exprimitur quoad obligationem implendi promissum, meritò censentur fieri, prout usus communis, & consuetudo fert. Si autem Sponsus afferat legitimum impedimentum, Sponsæ prius ignoratum, quo Sponsalium executio ultra consuetum illud tempus multum differri deberet, Juxta interpellandus est, ut pro qualitate negotii, & consideratione Sponsæ, illi præfigat terminum, ultra quem non expectare amplius teneatur Sponsa; quia hic à fortiori locum habet præsumptio, de qua prius, Sponsam ad cærendum nuptiis pro tanto tempore, se non obligasse cum suo damno, vel periculo.

299. Dubitari potest. 2. an ipso facto Sponsalia solvantur, si non dantur executioni eo die, qui in ipso Sponsalium contractu designatus est exequendæ executioni? Resp. quòd non; & I. si justum impedimentum interveniat; tunc enim alteri non datur justa causa resiliendi, nec obligatio contrahendi matrimonium lapsu

termini extincta est; sed solum urgenda. 2. nec in casu, quò minus culpà non gravi, executio non contingit. Nam obligatio in diem non extinguitur, non secutà executione, cum dies venit; sed urgeri potest, ut apud legitimum Judicem figuratur illi terminus, ultra quem, nisi, quod debet, præstet, alter liberetur; ita Coninch *hic D. 23. d. 6. n. 45.* & culpa levis non præbet justam causam solvendi obligationem gravem, qualis est Sponsalium de futuro. Confirm. quia contrahentes Sponsalia cum certo die pro executione designata duplicem obligationem contrahunt. Unam, futuro tempore celebrandi matrimonium; alteram, tali die: at violatio secundæ obligationis non extinguit primam; ergo esto non contrahatur eo die, qui executioni designatus est, non propterea desinit obligatio deinceps contrahendi.

Dubitari potest. 3. an ipso facto solvantur Sponsalia, si non dentur executioni eo die, qui designatus est finiendæ obligationi, nimirum sic, ut nisi fiat executio, ea non duret ulterius. Resp. si unus in tali casu est in mora culpabili, alterum, qui paratus est implere omnino liberari, si velit. Sic habetur in *c. sicut 22. de sponsal. ibi: nisi forsitan in juramento suo certum terminum, intra quem dictam P. duceret in uxorem, nec per eum stetit, quin ad statutum terminum matrimonium consummaverit.* Et ratio est; quia obligatio contracta ad certum terminum sic, ut intra, non autem ultra illum valitura sit, transacto termino expirat, saltem in eo, per quem non stetit, eam impleri debito tempore; non item in eo, cujus culpà impleta non est, ne lucrum habeat ex dolo, & malitia sua; ita Sanchez. mox citand. n. 6.

Dubitari potest. 4. an solvantur Sponsalia ex parte volentis implere, die finiendæ cæteroquin obligationi designato, si alter justo impedimento tunc implere non possit? negativam docet Sanchez *l. 1. hic D. 53. n. 7.* Nam si justa causa intercedat, is, per quem stat, non impleri tunc Sponsalia; non censetur violasse obligationem in eum diem, etiam *exclusivè* constitutam, nisi deductum sit in pactum, *ex quo-cunque modo contingat*, eo die non fieri nuptias; ergo in tali casu implere volenti non

non licet resiliere. Nam textus in cap. cit. concedens ei, qui vult implere Sponsalia, jus resiliendi, altero non implente, considerat ejus, per quem stat, *culpam*; at ubi est justum impedimentum, non est culpa. 2. Quia, cum non stat per eum, ad quem pertinet, quod minus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si esset impleta, juxta c. *Cum non stat. de Reg. jur. in 6.* & legitime impedito, non currit tempus c. *quia diversitatem, de Concess. prebend.* 3. quia non dicitur *per me stare*, quod aliquid non fiat, quod fieri debebat, quando non fit à me, justè impedito; at in cit. c. *sicut*, volens implere solum eo casu liberatur, *quo per alterum stat, non fieri matrimonium*; ergo.

302. Caterùm, spectato rigore juris, videtur dicendum, paratum, die finiendæ obligationi præfixo, implere Sponsalia, liberari altero non implente etiam ob moram inculpabilem, nisi aliter sit conventum. 1. quia in cit. c. *sicut*, Pontifex indefinitè liberat eum ex Sponsis, *per quem non stat in die præfixo fieri matrimonium*, quin attendat, *an mora*, propter quam ex parte alterius, non impletur, *fiat cum, vel sine culpa*. 2. Quia si cum, siue sine alterius culpa contingat, *non celebrari nuptias in præfixo termino*, æque damnosum est alteri, nuptias differri; tum quia periculum est, ne postea reperiat commodam occasionem matrimonii; tum quia in eum finem, ne ultra careant nuptiis, restringunt intentionem expectandi; nam aliàs frustra talis terminus apponeretur; ubi enim mora culpabilis est, aliunde licet resiliere parato implere, ut constat: sic Navarr. c. 22. n. 27. Layman. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 17. & alii.

303. Ad 1. rationem in contrarium, concedo in hoc casu à justè impedito non violari obligationem; sed nego jus, quod implere volenti conceditur, in c. *sicut*, in alterius culpa fundari; sic qui ideo renuntiauit, quia conditio quædam, quæ societas erat coita, ei non præstatur, non tenetur pro socio, arg. *L. 14. ff. pro socio*; quia consideratur solus defectus conditionis appositæ, *non autem culpa*: at similiter in c. *sicut* consideratur sola non impletio Sponsalium, non autem culpa ejus, qui non implet. Aliud ergo est, licitum esse recessum à Sponsalibus *ob culpam* alte-

rius; aliud, præcisè *ob defectum certæ conditionis*, vel facti sub obligatione positi pro tempore peremptorio; quorum primum, in casu præsentis locum non habet; secus, postremum.

Ad 2. Resp. dictam regulam, *cum non stat*, procedere solum in casibus dispositionis merè lucrativæ, ac liberalis; quia jus tunc mentem gratuitam disponentis benignè interpretatur, ut non censeatur alterum velle privatam effectu dispositionis sub aliqua conditione, quam citra culpam suam is implere nequit; secus autem est in contractibus onerosis, in quorum numero sunt, ex communi usu, Sponsalia. Et sic intelligenda venit. *reg. 45. Imputari non debet*. Nam hæc aliud non vult, quàm quod pœna conventionalis, vel legalis, illi non debeat imputari, per quem sine sua culpa non est præstitum, quod præstari debebat. Illud porro, quod affertur ex c. *Quia diversitatem*, aliud non evincit, quàm quod legitime impedito non currat tempus, ut ex culpa privetur jure sibi quæsito; in dato autem casu justè impeditus non ex culpa, sed ex defectu conditionis constitutæ privatatur matrimonio; Ergo.

Ex hoc etiam constat ad 3. Nam, quando à me non fit, quod fieri debebat, per dictas regulas hoc solum sensu dicitur, *tunc per me non stare*, quatenus *ly per me stare* supponit culpam, vel defectum conditionis ad obtinendum juris effectum, ex dispositione gratuita; non ex onerosa.

§. 12.

An Sponsalia solvantur ex causa fornicationis?

Quæstio prima est, an Sponsalia solvantur ex parte innocentis, altero Sponsorum, post contracta Sponsalia, fornicante cum alio, vel alia? Communis doctrina affirmativam tenet ex c. *Quemadmodum 25. de jurejurand.* licet Sponsalia jurata sint. Rationem dat textus, expressè loquens de casu fornicationis; quia alioquin, si hoc non obstante deberet, eam ducere, etiam si post hujusmodi juramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in Uxorem, quod est prorsus absurdum. Nam, si post contractum con-